

La formació transnacional en el Cos Nacional de Policia

JUAN B. ZURERA MOLTÓ

Cap de la Divisió de Formació i Perfeccionament de
la Direcció General de la Policia. Ministeri d'Interior

99

1. INTRODUCCIÓ

Si la formació és indispensable per a l'acompliment adequat de qualsevol professió, en el cas dels cossos policials aquesta necessitat augmenta notablement, en part per les particularitats especials de la tasca que duen a terme, que ha d'estar sempre avalada per un coneixement profund dels diferents paràmetres que hi convergeixen —mètodes i tècniques aplicables, normes reguladores...— i que són la garantia de l'eficàcia que els ciutadans esperen, però sobretot perquè aquesta tasca repercuteix directament en les persones, víctimes o autors, subjectes de drets que en tot moment han de ser respectats.

La improvisació ha de ser, per tant, un supòsit aliè al professional de la policia, perquè encara que pot tenir com una important premissa de la seva actuació una gran dosi d'iniciativa, l'ha d'aplicar sempre amb una metodologia contrastada pel coneixement profund dels mitjans que cal utilitzar —segons el cas— i de la normativa que regula cada actuació, i, com he indicat més amunt, pel respecte envers els ciutadans, fins i tot envers els que atemptin contra els drets, les llibertats i, en general, la seguretat de la col·lectivitat.

2. ELS PROCESSOS DE FORMACIÓ EN EL COS NACIONAL DE POLICIA

En el Cos Nacional de Policia la formació adquireix el relleu destacat que mereix la seva important funció capacitadora. Així ho palesa el fet que tot integrant d'aquest col·lectiu està sotmès, en el decurs de la seva vida professional i des que ingressa a la institució, a un procés d'aprenentatge continu.

A grans trets, hi ha tres tipus de formació que incideixen en el membre del Cos Nacional de Policia, que es diferencien no tant pels continguts docents —que en essència es modulen al voltant d'uns paràmetres generals comuns (matèries jurídi-

ques, ciències i tècniques aplicades i matèries socioprofessionals i instrumentals)—sinó, sobretot, pel seu grau d'especificitat més o menys gran.

Per això, als qui aspiren a ingressar en aquest col·lectiu, ingrés que actualment es fa a les escales bàsica (policia) i executiva (inspector), se'ls imparteixen uns coneixements genèrics i d'espectre més ampli, que els habiliten per a l'exercici de la professió, des de tots dos nivells de l'estructura policial, amb les garanties pertinents d'eficàcia. Evidentment, la formació que s'imparteix a una categoria i a una altra varia tant qualitativament com quantitativament.

Paral·lelament a l'ensenyament reglat que reben aquests aspirants quan ingressen, se'ls imparteixen cursos de preespecialització i orientació professional, amb els quals se'ls facilita el coneixement, en aquell moment en un pla essencialment teòric, de les diverses possibilitats i els camps d'actuació que tindran al seu abast a partir del moment en què s'incorporin a la vida professional activa.

Un cop integrats a la institució policial, els professionals del Cos Nacional de Policia tenen l'opció de promocionar-se a categories superiors, cosa que succeirà, sistemàticament, després de superar els processos oportuns de selecció i formació.

En aquests casos, la formació que reben prèviament a l'ascens s'orienta amb vista a assolir l'adequació del personal policial a les noves responsabilitats i a reforçar les aptituds i les actituds que aquell nou nivell estructural requereix. Durant aquests processos formatius, els alumnes reben la capacitació necessària per a l'acompliment de funcions policials progressivament més complexes, al mateix temps que adquireixen els coneixements adequats sobre les noves formes de criminalitat i la seva tendència a internacionalitzar-se.

Si bé la docència es manté en un pla genèric —centrada en les matèries jurídiques, ciències i tècniques aplicades, i les matèries socioprofessionals i instrumentals esmentades—, s'aprofita el bagatge que té l'alumne en coneixements i experiència per crear un ambient d'experimentació, anàlisi i debat sobre la tasca policial, la metodologia més adequada d'actuació, les innovacions en el camp de la tecnologia aplicada, així com sobre els moviments i les tendències socials.

Als mètodes de formació anteriors, tant per a l'ingrés al Cos Nacional de Policia com per a la promoció interna, se sumen els que amb la denominació genèrica de formació permanent s'orienten a l'actualització de coneixements i a l'especialització en matèries específiques.¹

En el primer cas, s'ofereixen al professional de la policia en actiu moltes i variades opcions per actualitzar coneixements sobre matèries de temàtica netament policial o d'aplicació en aquest terreny. Els processos d'actualització poden ser de caràcter general, orientats a l'estudi global de matèries policials a

1. D'acord amb el Reial decret 614/1995, de 21 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament dels processos selectius i de formació en el Cos Nacional de Policia, «la formació permanent (...) s'efectuarà a través de les modalitats següents: actualització i especialització. La modalitat d'actualització tindrà per objecte mantenir al dia el nivell de capacitació dels funcionaris i, especialment, l'ensenyament de les matèries que hagin experimentat una evolució substancial. La modalitat d'especialització tindrà el doble objectiu de: a) formar especialistes en àrees policials concretes; b) incidir sobre els continguts que calgui aprofundir en coneixement i experimentació».

fi de renovar els coneixements que sobre elles ja tenen els alumnes, o de caràcter específic, encaminats a l'estudi de camps concrets de la normativa i de la ciència i la tècnica aplicades que han sofert variacions importants, i que el membre del Cos ha de conèixer per exercir millor la seva tasca, sigui en el context que sigui.

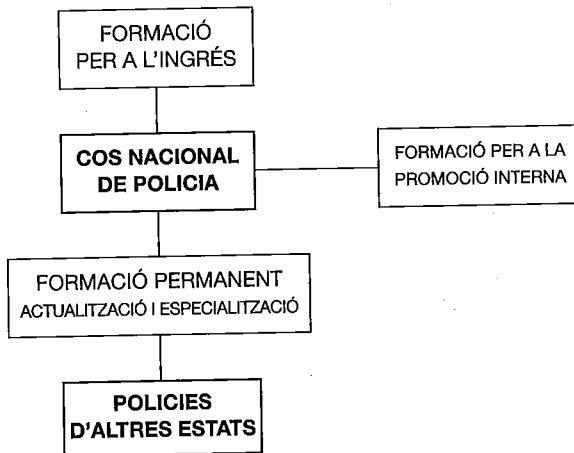
L'altre vessant dels processos de formació permanent és el de l'especialització, que s'adreça a formar determinats membres del col·lectiu en matèries i camps d'actuació concrets que, per la seva complexitat, especificitat i altres particularitats, ho requereixin.

Amb el sorgiment constant de formes noves de criminalitat i la seva capacitat d'ultrapassar les fronteres, l'especialització del personal policial és una opció encertada i progressivament necessària, raó per la qual s'està situant en un pla d'actuació preferent.

Precisament és en aquest context de la formació permanent, amb la doble modalitat d'actualització i especialització, on s'emmarca de manera molt directa la formació policial de caràcter transnacional, entesa com l'adquisició pel Cos Nacional de Policia de coneixements sobre els models i les capacitats d'actuació de les policies nacionals d'altres països i també, recíprocament, pel trasllat a aquestes altres policies del coneixement sobre aquest Cos, les seves particularitats, els mètodes i els àmbits d'actuació.

101

Figura 1. La formació que s'imparteix en l'àmbit del Cos Nacional de Policia té tres modalitats: per a l'ingrés, de capacitació per a la promoció interna, i d'actualització i especialització. És en aquesta darrera on s'emmarquen els processos de col·laboració i d'intercanvi internacionals.

Però així mateix, la formació permanent s'encamina a l'anàlisi i l'estudi conjunt de la metodologia de la delinqüència que, cada vegada més, traspasa fronteres i afecta ciutadans de més d'un estat.

3. LA COL·LABORACIÓ I LA COOPERACIÓ POLICIAL INTERNACIONAL

La Llei orgànica de forces i cossos de seguretat assigna de manera específica al Cos Nacional de Policia la competència de «col·laborar i prestar auxili a les policies d'altres països...».²

Fins i tot abans de l'aprovació d'aquesta Llei orgànica, s'han anat duent a terme actuacions d'aquest tipus, generalment en el pla operatiu i amb una eficàcia indubtable, des del moment en què les autoritats policials espanyoles, conscients de la necessitat urgent d'aquesta col·laboració, decideixen sumar-se al corrent cooperador que recorre Europa, incorporant-se a l'Organització Internacional de Policia Criminal (OIPC-Interpol), que sorgeix davant de la necessitat de millorar els processos d'identificació de persones i els canals de comunicació entre les diferents policies, i també d'endegar les comunicacions entre autoritats judicials.

Gradualment, l'OIPC va anar incorporant als seus objectius inicials uns altres d'actuació més específica, com ara la col·laboració en la lluita contra la falsificació de moneda, els fraus, les estafes i el tràfic de drogues, la qual cosa, després del parèntesi de la Segona Guerra Mundial, que va paralitzar les seves activitats, va donar una nova empenta a la OIPC-Interpol.

És precisament a través de l'OIPC que comencen a canalitzar-se els intercanvis de personal dels cossos policials dels estats membres —no de la mateixa Organització, perquè no hem d'oblidar que manca d'investigadors supranacionals o que duguin a terme missions operatives—, per participar en fòrums informatius i divulgatius organitzats per les diferents policies.

El resultat satisfactori d'aquests intercanvis inicials reafirma el corrent general, nascut a l'Europa ja aleshores més procliu a la unió, i s'intensifiquen augmentant-ne la freqüència i la durada, perquè s'entenia que la unitat de criteris també en el camp de la formació policial afavoriria notablement la fluïdesa de les comunicacions i la col·laboració entre les policies.

Gradualment, s'incrementa el nombre de funcionaris policials espanyols, experts en àmbits concrets d'actuació, que es desplacen a països fonamentalment de l'Europa Occidental i de l'Amèrica del Nord amb l'objectiu de conèixer i contrastar els sistemes dels seus homònims en camps emergents de la delinqüència organitzada, com el tràfic d'estupefaents, el terrorisme o els fraus, amb la seva àmplia varietat. Recíprocament, experts d'aquests països vénen a Espanya per conèixer la metodologia que sobre aquests mateixos camps d'activitat aplica el Cos Nacional de Policia, en alguns dels quals aquest Cos té molta experiència, com en el cas de la lluita contra el terrorisme i contra el tràfic il·lícit de drogues.

En l'àmbit de la policia científica també s'intensifiquen els intercanvis a fi de

2. La Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat, en l'article 12.f) indica com una de les competències que ha d'exercir el Cos Nacional de Policia la de col·laborar i prestar auxili a les policies d'altres països, d'acord amb el que estableixen els tractats o acords internacionals sobre les lleis, sota la direcció superior del Ministeri d'Interior.

conèixer, fonamentalment, les noves tecnologies aplicables als processos d'identificació de persones, que alguns països comencen a utilitzar amb uns resultats excel·lents. És als Estats Units d'Amèrica i a alguns estats europeus on es desplacen més sovint els experts espanyols per ampliar els seus coneixements sobre aquesta matèria i per verificar les possibilitats que ofereixen aquestes tecnologies.

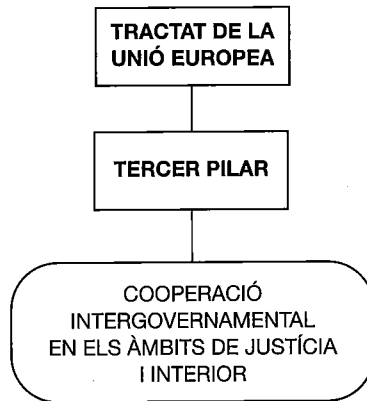
4. LA COOPERACIÓ PER A LA FORMACIÓ POLICIAL A LA UNIÓ EUROPEA

Tanmateix, és principalment entre els països de l'actual Unió Europea, a la qual l'Estat espanyol es va incorporar com a membre de ple dret el 1985, on sorgeixen més freqüentment projectes de cooperació, col·laboració i intercanvi en matèria de formació policial.

Com ja és sabut, la Unió Europea és una comunitat de dret, dotada d'un ordenament primari —els tractats constitutius— i també d'un ordenament derivat —els reglaments, les directives i les decisions—, que tenen caràcter obligatori i que predominen sobre les normatives nacionals.

Pel que fa als objectius comunitaris, el *tercer pilar* del Tractat de la Unió Europea, que recull el que fins aleshores era el camp de la cooperació intergovernamental en els àmbits de justícia i en els assumptes d'interior, és el que repercuteix més sobre la formació de les policies dels estats que la integren.

Figura 2. En el tercer pilar del Tractat de la Unió es fa referència expressa a la cooperació entre estats membres en assumptes d'interior, especialment amb relació al terrorisme, el tràfic il·lícit de drogues i altres formes greus de delinqüència internacional.

Com a instrument d'execució de la política comunitària en matèria de lliure circulació de persones entre els països membres i de control de fronteres exteriors, la policia, en general, i per l'Estat espanyol el Cos Nacional de Policia, intervé molt sovint, a través d'experts, en conferències i grups de treball, l'objectiu dels quals

és establir els detalls tècnics per a l'execució de les decisions comunitàries. D'aquestes reunions deriva la conveniència d'incloure en els programes de formació policial l'estudi dels aspectes jurídics i tecnicooperatius que planteja la nova situació comunitària definida en el Tractat de Maastricht de 1992.

Però, al costat d'aquesta prioritat present d'actualització i especialització en matèries relacionades amb fronteres, estrangeria i cooperació internacional, continua vigent l'interès d'aprofundir, de manera conjunta, en l'estudi i la conscienciació en matèria de drets humans, cultura, llengües comunitàries i de tots els altres aspectes que afavoreixin un coneixement millor de les particularitats de cada estat membre i dels seus ciutadans, perquè es considera un mètode eficaç d'eradicació, en el context de la Unió, de qualsevol índex d'actituds xenòfobes o racistes.

104

Per donar suport a l'aprenentatge i la difusió de les llengües dels estats que la integren, el Cos Nacional de Policia ha anat participant, des de la dècada passada, en programes de formació organitzats a França —de francès per a estrangers i d'espanyol per a francesos—, a Alemanya —d'alemany per a estrangers—, i a Irlanda, el Regne Unit i Holanda —d'anglès per a estrangers.

Al mateix temps, a Espanya s'organitza cada any un curs de perfeccionament de la llengua espanyola, en el qual participen integrants de les policies de la Unió Europea.

Aquests cursos de perfeccionament de les llengües europees són una ocasió idònia per aprofundir en el coneixement del sistema polític, l'administració i les seves institucions, els sistemes judicial, processal i penal, les policies, etc., dels diferents països membres.

Simultàniament, s'aposta per l'afavoriment de la mobilitat intraeuropea dels alumnes i els professors dels centres docents policials i es fomenta, en particular, el reconeixement acadèmic dels títols atorgats i els estudis realitzats en aquests centres docents per policies dels altres països.

Així mateix, sorgeixen projectes per promoure la cooperació entre aquests centres, com les Reunions de Responsables de Formació Policial a Europa, organitzades diverses vegades; la de l'any 1995 es va dur a terme a Espanya, al Centre de Formació del Cos Nacional de Policia, amb l'assistència de representants de setze països europeus —fins i tot alguns de l'Europa de l'Est, que hi van participar com a observadors—, i on es van adoptar acords importants per a l'intercanvi de coneixements i per a l'elaboració de material docent comú, com ara un diccionari de terminologia policial únic per a les policies de tot Europa.

La formació de formadors, l'intercanvi de professorat, l'estudi de necessitats comunes en matèria docent, l'anàlisi i la unificació, quan escaigui, de les terminologies en el marc de la formació i l'impuls en l'estudi de les ciències socials per comprendre més bé la realitat social i criminològica en l'àmbit de la Unió, són aspectes que s'estudien en el context d'aquestes reunions i que comencen a plasmar-se en els programes d'estudis de les diverses policies europees.

Tant a la reunió que es va dur a terme a Espanya com en les que van tenir lloc amb anterioritat, es va apostar per iniciar accions concretes per afavorir la pretesa unitat formativa en determinats nivells estructurals, per bé que es reconeix la difi-

cultat que comporta l'existència d'una formació de base diferent entre els integrants de les policies dels estats de la Unió.

5. L'OFICINA EUROPEA DE POLICIA: L'EUROPOL

Amb el Tractat de Maastricht es va crear l'Oficina Europea de Policia —Euro-pol—, nascuda d'una idea que ja s'estava gestant des dels anys setanta. Atès que institucions com el Grup de Trevi no cobrien suficientment totes les necessitats «operatives» en el camp de la col·laboració policial (encara que sí van abordar el problema de la diversitat de polítiques en matèria de formació, per la qual cosa es van determinar les activitats que s'havien de desenvolupar d'acord amb uns criteris comuns convinguts prèviament), a la Cimera Europea de Luxemburg, realitzada el juny de 1991, es va acordar crear un organisme policial europeu amb la finalitat inicial d'afrontar de manera efectiva la lluita contra el tràfic internacional de drogues i la delinqüència organitzada.

105

El Grup III del Grup de Trevi és el que va desenvolupar els treballs per a la creació de l'Europol, que va veure la llum definitivament amb el Tractat de la Unió, en el títol VI del qual se n'estableixen les funcions i l'àmbit territorial, que se circumscriu, com és raonable, als estats membres.³

En síntesi, les competències d'aquest organisme de cooperació policial se centren en la lluita contra el terrorisme, el tràfic il·lícit de drogues i altres formes greus de delinqüència internacional.

Sens dubte, el naixement de l'Europol atorga un factor més de motivació en l'intercanvi ja habitual de coneixements entre els diferents cossos policials de la Unió i impulsa la tendència d'unificar els criteris formatius, de tal manera que fins i tot en alguns fòrums internacionals es va indicar la conveniència de crear un institut o una escola europea de policia, amb la finalitat de procurar una formació millor amb què afrontar més eficaçment la delinqüència transnacional, incrementar la coordinació i normalitzar les actuacions i els procediments.⁴

Mentrestant —a banda dels projectes formatius que puguin sorgir en el futur davant de l'assumpció pels estats de la Unió de la necessitat d'accelerar la consecució d'una col·laboració més estreta i, fins i tot, la unitat d'actuació contra determinats fenòmens de la criminalitat que traspassen fronteres—, els intercanvis amb aquests països en l'àmbit de la formació són cada dia més freqüents.

3. L'article k.1.9 del títol VI del Tractat de la Unió Europea estableix que: «Per a la realització dels fins de la Unió, en particular de la lliure circulació de persones, i sense perjudici de les competències de la Comunitat Europea, els estats membres consideren d'interès comú els àmbits següents: (...) la cooperació policial per a la prevenció i la lluita contra el terrorisme, el tràfic il·lícit de drogues i altres formes greus de delinqüència internacional, inclosos, si és necessari, determinats aspectes de la cooperació duanera en connexió amb l'organització, a escala de la Unió, d'un sistema d'intercanvis d'informació dins d'una Oficina Europea de Policia (Europol)».

4. Ja en el I Congrés Internacional sobre Violència i Criminalitat, realitzat a Madrid el 1990, l'aleshores comissari general de policia judicial va apuntar la conveniència de crear «...un institut o una escola europea de policia, per a una formació millor amb vista a la delinqüència transnacional, a la millora de la coordinació, a la normalització de les seves actuacions i el seu procediment.»

6. ACTUACIONS ESPECÍFIQUES EN MATÈRIA DE COOPERACIÓ FORMATIVA

En aquests darrers anys, i afavorits pel Consell de la Unió, s'han anat desenvolupant moltes iniciatives conjuntes; és el cas del Seminari internacional sobre violència a l'esport i també del Seminari internacional sobre racisme i xenofòbia, tots dos realitzats el 1995 a l'Estat espanyol, en els quals es van analitzar els diferents aspectes que envolten aquests focus de desestabilització greu de la normalitat dels ciutadans. L'anàlisi dels factors desencadenants, de les possibles solucions, així com de l'actuació policial més idònia, van ser objecte d'estudi i debat en aquests seminaris, que van concloure que urgia la inclusió de l'estudi d'aquests fenòmens en els plans formatius policials de cada estat membre.

106

En el Seminari sobre racisme i xenofòbia —fenòmens de virulència creixent en alguns països de la Unió Europea—, van sorgir moltes propostes específiques sobre la formació policial i sobre l'actuació dels estats membres en aquesta qüestió.

La primera d'aquestes propostes planteja la necessitat d'abordar l'estudi d'aquest fenomen des d'un enfocament multidisciplinar i integrat, a fi d'extreure'n possibles mesures preventives i repressives i d'afavorir la participació dels ciutadans, tant nacionals dels estats membres com estrangers, i, de manera específica, representants de les minories i de les diferents institucions implicades en la defensa dels drets humans.

Una altra de les propostes fonamentals s'inclina pel reforçament de la formació dels membres de les policies dels estats de la Unió en aspectes com ara el coneixement profund de les lleis d'antidiscriminació vigents a cada país, i també de les derivacions violentes i lesives d'aquest fenomen per als drets fonamentals, en la mesura que atempta contra la dignitat, la llibertat, la integritat, la seguretat i, en fi, la vida de les persones.

Altres propostes expressades en aquest Seminari són la necessitat de conèixer les estratègies i la manera d'operar dels grups violents, xenòfobs i racistes i les ideologies que impulsen les seves accions, així com la conveniència d'incidir, en el context de la formació policial, en el tracte degut a les minories, als estrangers i a les víctimes de la violència racial i de la discriminació, i també en el rebuig del possible sorgiment d'idees racistes o xenòfobes en l'entorn professional.

En aquest mateix àmbit, i com a orientació genèrica, es va apuntar la conveniència de coordinar els esforços per tal de dotar els responsables de la formació policial —els formadors— d'unes directrius comunes i d'una metodologia uniforme i d'incorporar a la formació bàsica i permanent estudis concrets sobre el racisme i la xenofòbia.⁵

Recentment, i en la mateixa línia d'actuació, es van dur a terme les Jornades Europees sobre Relacions Policia-Comunitat i Prevenció de l'Ús i el Tràfic Il·lícit de Drogues (Madrid, 1997), organitzades conjuntament per la Direcció General de la Policia i la Delegació del Pla Nacional sobre la Droga, i en les quals es van tractar

5. Les conclusions d'aquest Seminari es recullen en el Document del Consell de la Unió Europea 11.727/1995 (ENFOPOL 148, Brussel·les, 16 de novembre de 1995).

diversos temes relacionats amb la lluita contra el tràfic de drogues, la prevenció del seu ús i consum, i les actuacions adreçades a facilitar informació als ciutadans, els seus representants en organitzacions públiques i privades i a les associacions de veïns, com un mitjà per prevenir el tràfic i el consum de drogues als barris, col·legis i llocs públics.

En aquest mateix context, està previst organitzar a curt termini uns altres seminaris internacionals dedicats a l'estudi dels fenòmens que desperten més inquietud en el si de la Unió Europea i a l'anàlisi dels plans de formació actuals i les seves possibilitats d'unificació.

En els dos últims anys, ha augmentat la preocupació del Consell de la Unió Europea sobre la formació que s'imparteix en el seu àmbit als agents de policia. En aquesta línia, són constants les recomanacions i les decisions que emanen d'aquest òrgan en referència als processos formatius i a l'execució dels projectes programats per part dels diferents estats membres.

Per això, solament en el transcurs de l'any passat el Consell de la Unió va emetre un nombre elevat de recomanacions relacionades amb divuit camps d'actuació formativa: unes d'específiques, com les tècniques de policia científica,⁶ i altres de generals, com la formació policial per a missions de manteniment de la pau.⁷

7. PROGRAMES DE SUPORT A LA FORMACIÓ POLICIAL INTRAEUROPEA

Actualment, amb l'ànim de potenciar en la mesura que calgui la formació policial en el context de la Unió, existeixen diversos programes de suport a la formació a fi de facilitar l'esforç i la tasca que en aquest camp duguin a terme les policies de cada estat membre.

- El Programa OISIN té l'objectiu de fomentar la cooperació mútua entre les autoritats policials i duaneres dels estats membres, és a dir, les que tenen com a funcions la prevenció, la investigació i la lluita contra la delinqüència.
- El Programa STOP fomenta i recull les iniciatives en l'àmbit de la lluita contra el tràfic d'éssers humans i l'explotació sexual dels infants.
- El Programa PHARE té l'objectiu de promoure l'adhesió dels països d'Europa central i oriental (PECO) a la Unió Europea; aquest programa està obert per donar suport a iniciatives formatives adreçades als països d'aquestes parts d'Europa.
- El Programa GROTIUS té la finalitat d'estimular el coneixement mutu dels sistemes jurídics i la cooperació jurídica mitjançant l'intercanvi. Aquest programa no s'adreça, explícitament, als funcionaris de policia.
- El Programa SHERLOCK té per objecte la formació, l'intercanvi i la cooperació en el camp dels documents d'identitat.

6. Document del Consell de la Unió Europea relatiu als criteris generals per a la formació d'agents de policia, adoptats pel Comitè K.4 (ENFOPOL 21, 4.478/3/1996, Brussel·les, 20 de novembre de 1996).

7. Document del Consell de la Unió Europea relatiu a les propostes adoptades pel Comitè K.4 sobre l'establiment de normes comunes per a la formació policial per a missions de manteniment de la pau (ENFOPOL 166, 10.996/1/1996, Brussel·les, 20 de novembre de 1996).

8. LA COOPERACIÓ I L'INTERCANVI AMB IBEROAMÈRICA

La col·laboració bilateral en el terreny de la formació amb països llatinoamericans i fins i tot, encara que en menys mesura, asiàtics i nord-africans, comença a preveure's en els projectes que patrocina la Unió Europea.

Tanmateix, l'Estat espanyol està propiciant des de fa més d'una dècada, una col·laboració regular amb aquests països, encomanada al Cos Nacional de Policia, a més d'altres cossos i forces de seguretat. Aquesta col·laboració s'ha anat realitzant amb una doble modalitat, segons el caràcter i els continguts de la formació prevista. D'una banda, alguns membres dels cossos policials d'aquests països s'inscriuen a determinats cursos d'actualització i especialització organitzats per als alumnes dels centres docents del Cos Nacional de Policia i, així, reben la mateixa formació que els policies espanyols. D'altra banda, en el cas de cursos específics que interessa que es duguin a terme en els centres policials d'aquells països, són experts espanyols els que es traslladen allà per desenvolupar els continguts docents prefixats.

Aquests intercanvis, canalitzats a través de la Secretaria d'Estat de Seguretat, han permès que un nombre elevat de membres de les policies de països hispanoamericans, Taiwan, Argèlia, Tunis o Palestina, hagin rebut una formació similar a la que s'imparteix als integrants de la policia espanyola, referida a camps concrets d'actuació, com la lluita contra el tràfic d'estupefaents, la investigació policial, policia científica, informació, protecció de personalitats, delinqüència econòmica, artefactes explosius, balística, documentoscòpia, incidents amb ostatges o organització i gestió de centres de capacitació policial (vegeu figura 3, p. 109).

En aquests darrers deu anys, més de quatre-cents policies estrangers han fet estudis professionals en centres docents del Cos Nacional de Policia, al mateix temps que prop de dos-cents han rebut, en els països respectius, docència impartida per experts policials espanyols en aquestes matèries.

Però, sens dubte, el que ha protagonitzat majoritàriament els processos de cooperació i ajuda d'Espanya a aquests països ha estat el Curs d'observadors policials per a missions de pau, inicialment patrocinat per les Nacions Unides, i en el qual han participat, des del 1994, cent cinquanta-tres alumnes de dinou països iberoamericans, inclosa Espanya.

Des dels seus inicis, la transcendència d'aquest Curs ha estat tan important que l'any 1995 el Consell de la Unió Europea «va recomanar, ...basant-se en l'experiència d'Espanya com a formadora d'observadors policials...» i «...admetent que la condició indispensable per a un servei eficaç en la lluita contra el delictes i per al manteniment de la pau és la formació adequada...», «...determinar el tipus de formació que s'hagi de donar als policies de la Unió que siguin comissionats per intervenir en missions de pau, així com la possibilitat d'elaborar mòduls de formació homogenis per als policies...».⁸

8. Document del Consell de la Unió Europea sobre la formació policial per a missions de manteniment de la pau (ENFOPOL 10.141/1995, Brussel·les, 9 de novembre de 1995).

Figura 3		
ANY	DENOMINACIÓ DEL CURS	PAÍS
1986	Especial d'operacions	Equador
1987	Formació policial per a l'accés a l'escala executiva	Guatemala
1988	Formació policial superior	Costa Rica
1991	Actualització en estupefaents	Xile
	Especialització en policia científica	Colòmbia
	Bàsic d'investigació policial	Taiwan
	Actualització en informació	Xile
	Especial de protecció i seguretat	Colòmbia
	Bàsic d'especialització en policia científica	Xile
1992	Especial per a comandaments	El Salvador
	Especial de protecció i seguretat	El Salvador
1993	Especial per a comandaments	Nicaragua
		El Salvador
		Costa Rica
	Especial de coordinació i comandament de subgrups d'unitats d'intervenció policial	Costa Rica
	Formació policial superior	Uruguai
	Guatemala	
	Colòmbia	
1994	Actualització en estupefaents i psicotròpics	Colòmbia
	Informació	Mèxic
	Pràctic de gestió docent	Costa Rica
	Investigació de delinqüència econòmica	Colòmbia
	Observadors policials per a missions de pau de l'ONU	Diversos
	Anàlisi i tractament de la informació	Colòmbia
	Especialització en desactivació d'artefactes explosius	Colòmbia
		Palestina
		Mèxic
		Protecció de personalitats
1995	Bàsic d'investigació policial	Hondures
	Observadors policials per a missions de pau de l'ONU	Diversos
	Desactivació d'artefactes explosius	Argèlia
	Formació policial superior	Hondures
1996	Desactivació d'artefactes explosius	Argèlia
		Tunis
	Direcció i planificació de vigilàncies i suport operatiu	El Salvador
	Policia científica	Hondures
		El Salvador
	Balística	Hondures
		El Salvador
	Documentoscòpia	Hondures
		El Salvador
	Tècniques especials d'intervenció	Hondures
	Investigació del tràfic il·lícit de drogues i blanqueig de capitals	Colòmbia
	Negociadors d'incidents amb ostatges	El Salvador
	Observadors policials per a missions de pau de l'ONU	Diversos
	Formació policial superior	Mèxic
Tècniques de planificació operativa	El Salvador	
1997	Policia científica	Nicaragua
	Policia judicial	Nicaragua
	Organització i gestió d'un centre de capacitació policial	Panamà
	Policia i drets humans	Panamà

Font: Centre d'Actualització i Especialització del Cos Nacional de Policia (maig de 1997).

9. LA IMPORTÀNCIA DEL COS NACIONAL DE POLICIA EN LA COL-LABORACIÓ INTERNACIONAL

110

En el context de la Unió Europea, l'Estat espanyol, i en representació seva el Cos Nacional de Policia, està destinat a tenir un paper important en les relacions internacionals en matèria de formació policial. Als intercanvis, cada dia més intensos, amb les policies de la resta dels estats membres, que s'incrementaran de manera especial des del moment en què l'Europol iniciï la seva plena marxa, se sumen els previstos amb els països iberoamericans, en els quals Espanya, atesos els paral·lelismes idiomàtics i culturals, serà el canal pel qual han de discórrer inevitablement molts dels processos d'intercanvi. L'interès demostrat pel Consell de la Unió Europea per incrementar la cooperació en matèria de formació policial amb els països d'Hispanoamèrica —perquè entén que cal unificar els criteris de tractament de la informació sobre la delinqüència en les seves formes diferents— reforça l'esforç del Cos Nacional de Policia que, des de fa anys, ha mantingut una fluència constant de formació per a aquests països.

Quan la delinqüència no té fronteres, fins i tot tecnològiques, la formació dels integrants dels cossos de policia, almenys la referida a les formes més complexes i brutals de delinquir, ha de salvar aquestes mateixes fronteres, procurant unificar progressivament els criteris i els continguts formatius.

La col·laboració policial transnacional, en un sentit ampli, és ja una realitat en l'àmbit de la Unió Europea i, al mateix temps, dels seus estats membres amb la resta d'estats. El camp específic de la formació seguirà, com a conseqüència, els mateixos passos, sobretot si tenim en compte que sense els coneixements adequats, comuns en molts casos, difícilment s'exerciran de manera eficaç les missions que els cossos de policia de tots els estats del món tenen encomanades.

BIBLIOGRAFIA

- Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat de l'Estat.
Reial decret 614/1995, de 21 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament dels processos selectius i de formació en el Cos Nacional de Policia.
Conclusions del I Congrés Internacional sobre Violència i Criminalitat. Madrid: Ministeri d'Interior, 1990.
Tractat de la Unió Europea. Textos consolidats dels tractats comunitaris. Secretaria d'Estat per a les Comunitats Europees. Butlletí Oficial de l'Estat, 13 de gener de 1994.